

Szerkesztőbizottság: Jókai Anna (elnök),
Báger Gusztáv, Csontos János, Horváth Antal,
Kalász Márton, Kő Pál, Nemes Attila,
Salamon Konrád, Szakály Sándor,
Szentmártoni János, Vasy Géza

Főszerkesztő: Oláh János

E-mail: olahjanos@magyarnaplo.hu

Mobil: (70) 388-7035

A szerkesztőség tagjai:

Bíró Gergely

(olvasószerkesztő, próza, Lapszemle)

E-mail: proza@magyarnaplo.hu

Mobil: (70) 388-7031

Cech Vilmosné (gazdasági ügyintéző)

Falusi Márton (Európai Figyelő)

E-mail: europeanobserver@magyarnaplo.hu

Filip Tamás (vers)

E-mail: filiptamas@magyarnaplo.hu

Kelemen Lajos (dunántúli szerkesztő)

E-mail: kelemen-lajos@freemail.hu

Molnár Csenge-Hajna (tördelőszerkesztő)

E-mail: csengehajna@magyarnaplo.hu

Nagné Nesper Gabriella

(honoráriumok)

E-mail: nngabriella@magyarnaplo.hu

Réger Ádám (Könyvszemle)

E-mail: regeradam@magyarnaplo.hu

Rosonczy Ildikó (tanulmány)

E-mail: irosonczy@magyarnaplo.hu

Szentmártoni Anikó

(szerkesztőségi titkár, terjesztés, előfizetés)

E-mail: szentmartonia@magyarnaplo.hu

Tornai Szabolcs (szerkesztő)

E-mail: tornaiszabolcs@magyarnaplo.hu

Urbán Péter (Nyitott Műhely)

E-mail: urban.peter.up@freemail.hu

Zsiga Kristóf (könyvkiadás)

E-mail: zsigakristof@magyarnaplo.hu

Mobil: (70) 388-7033

A borító Zách Eszter és Árkossy István munkája

A szerkesztőség címe (Írott Szó Alapítvány)

1092 Bp., Ferenc krt. 14.

Levelezési cím: **1450 Budapest, Pf. 77.**

Számlázási cím: **1062 Bp., Bajza u. 18.**

Telefon/fax: **413-6672; 413-6673**

Szerkesztőségi mobil: **(70) 388-7034**

Központi e-mail cím és előfizetés:

info@magyarnaplo.hu

Internet: **www.magyarnaplo.hu**

Kiadja az Írott Szó Alapítvány (1092 Bp., Ferenc krt. 14.) és a Magyar Napló Kiadó Kft. (1062 Bp., Bajza utca 18.). Terjeszti a Magyar Lapterjesztő Zrt. (1097 Bp., Táblás u. 32.) Előfizetésben terjeszti a Magyar Posta Zrt. Hírlap Üzletága (1080 Bp., Orczy tér 1.) Előfizethető valamennyi postán, kézbesítőknél, emailen (hirlap@posta.hu), faxon (303-3440) egy évre 7390 Ft, fél évre 3870 Ft. További információ: 06-80-444-444 Elektronikus formában terjeszti a Digitalbooks.hu Kft. www.digitalbooks.hu Nyomda: Pannónia Print Kft. (1139 Bp., Frangepán u. 16.)

Meg nem rendelt kéziratot nem őrzünk meg és nem küldünk vissza. Minden felbélyegzett, válaszborítékkal ellátott levélre válaszolunk. Mutatópéldány kérhető a szerkesztőségben.

Címlapon:

Ismeretlen magyarországi festő:

Mikes Kelemen, XIX. század

(1710 körüli előkép alapján),

Kolozsvár, Művészeti Múzeum

Az emlékszámot Bíró Gergely

és Réger Ádám szerkesztette.

Bujdosók lépcsője

„Ha egy festő emberi formájában akarná megörökíteni a hűséget, ajánlanám: rajzolja le Mikes Kelemen arcképét. Ha valaki a hűségnek személyi nevet akarna adni, ajánlanám: nevezze Mikes Kelemennek” – írja Benedek Elek az íróról készített portréjában. Mikor a fejedelem reménye füstbe ment, s folytatta útját Franciaországba, Mikes Kelemen nem fordult vissza, holott még kegyelmet kaphatott volna. Miután II. Rákóczi Ferenc fia, az erdélyi fejedelemmé jelölt József is meghalt a száműzetésben, és elhunyt III. Károly császár is, Mária Terézia csak ennyit mondott az elé terjesztett kegyelemkérő levélre: „nec nominetur in nobis!” (Ne is említsék előttünk!). Mikes Kelemen pusztán a hűsége miatt bujdosott, és éppen ez a tiszta tartás vált védjegyévé írásai erős erkölcsiségének. Talán túlzásnak hat, de mintha nem véletlenül halt volna ki minden bajtársa mellőle – mintha ennek a száműzetésnek ő lett volna egyik főszereplője. Míg a többiek élete megtört a bujdosással, az övé ezzel teljesedett ki.

A napokban úgy döntöttem, újraolvasom a *Törökországi leveleket* és írója életéről is egy-két könyvet. Megunva a munkát, szétnyitottam a Badacsonyi térképet, mert délután meg akartam mászni a hegyet. Ekkor vettem észre, hogy a hegysapka alatt húzódik a Bujdosók útja (jut eszembe: év elején a Magyar–Török Baráti Társaság kezdeményezésére utcát neveztek el Mikes Kelemenről a rodostói Rákóczi Múzeum mögött), áll a Rodostó Menedékház, és pihenőkkel kialakított Bujdosók lépcsője vezet egészen a csúcsig.

Az elhagyatott Menedékházat körbejárva nem láttam mást, csak bazaltból emelt támfalakat és egy táblát, miszerint az épületet kamerák figyelik. Mivel nem találtam kamerákat, bemásztam a kertbe, és a ház hátsó falán több érdekes emléktábla volt. Az épületet II. Rákóczi Ferenc halálának 200. évfordulójára emelték, tehát csaknem nyolcvanéves, és 1944–53-ig Tatay Sándor volt a gondnoka. Aztán mégis észrevettem egy kamerát, és iszkolhatnékom támadt.

A ház északi oldalán, a bazaltzsákok tövében indul a Bujdosók lépcsője, oldalát bazalttenger mossa. Ideje volna felújítani, de nekem így is tetszett. Sőt így még jobban. Hogy a Menedékház minden jel szerint nem látogatható s hogy a lépcsőkre is ráférne a renoválás, csak elsőre bosszantott. Inkább a magaménak éreztem így, mint különben. Zrínyi Ilonáról, Lórántffy Zsuzsánáról, Csáky Krisztináról és Mikes Kelemenről elnevezett pihenőhelyek követik egymást, szinte halálozási sorrendben, így az íróé az utolsó (pontosabban: csaknem az utolsó, mert az állomások sorát a Czinka Pannáról, az első női cigányprimásról – a legenda szerint a *Rákóczi-induló* szerzője – elnevezett ülőalkalmatosság zárja). De a bujdosók közül mindenképpen a Mikes Kelemenről elkeresztelt pihenő a végső. Majdnem a hegytetőn.

Mintha gondozatlan sírokat látogattam volna, éppen úgy fújt a szél és pörögtek a falevelek. Csak ritkítani kéne a lombzaton, hogy eléjük táruljon a – magyar – tenger.

Bíró Gergely

Bíró Gergely: <i>Bujdosók lépcsője</i>	1
--	---

LÁTHATÁR

Mikes Kelemen: <i>Törökországi levelek</i>	3
Filip Tamás: <i>Saját Zágón; Mágikus száműzetés</i>	7
Mezey Katalin: <i>Mikes Kelemen viszi a Vezérlő Fejedelem szívét Grosbois-ba</i>	8
Kiss Benedek: <i>Az öreg Mikes felfortyan</i>	9
Both Balázs: <i>Jatagán-holdas éj</i>	10
Csontos János: <i>Zágón/Rodostó</i>	11
Payer Imre: <i>A tengerparton</i>	12
Ircsik Vilmos: <i>Hat elküldetlen levél (részletek)</i>	13
Kányádi Sándor: <i>Öreg iskola ünnepére</i>	21
Lehóczky Ágnes: <i>Egy mennyezet alagsorában</i>	22
Tornai József: <i>Jegyenék alatt</i>	23
Ködöböcz Gábor: <i>Nyelvteremtő erő és csillámló játékosság Mikes Kelemen szépprózai műveiben</i>	24
Bányász Melinda: <i>Társalgó időmúlatus</i>	26
Tóth Szilvia: <i>„Mikes a mi ősiünk” (Cs. Szabó László Mikes Kelemenről)</i>	30
Tasnádi Edit: <i>A Törökországi levelek három törökországi kiadásáról</i>	33
Vörösmarty Mihály: <i>Mikes bújja</i>	37
Lévay József: <i>Mikes</i>	38
Vigh Péter: <i>Lévay József verse mellé</i>	39
Ignác Rózsa: <i>Anyja leveléről (Részlet a szerző Hazájából kirekesztve című regényéből)</i>	40
Juhász Gyula: <i>Mikes</i>	43
Ady Endre: <i>A halottas ünnep</i>	43
Seres István: <i>Feljegyzések a bujdosótársakról</i>	44
Móra Ferenc: <i>Bujdosók</i>	51
Bitskey István: <i>Az ismeretlen Mikes</i>	54
Knapp Éva: <i>Kiállítás a budapesti Egyetemi Könyvtárban</i>	56
Löffler Erzsébet: <i>A kiállítás egri tárlatáról</i>	57
Mikusi Balázs: <i>A Rákóczi-induló</i>	58

KÖNYVSZEMLE

Bíró Gergely: <i>Atyja előtt bocsánatért (Vagyok, aki voltam és leszek, aki vagyok. Mikes Kelemen füveskönyve)</i>	62
Réger Ádám: <i>„Virágozzék emlékezete...” (II. Rákóczi Ferenc, 1711–2011)</i>	63
Hóvári János: <i>Kétarcú magyar–török történelem (Hermann Róbert –Joó András –Mészáros Kálmán–Seres István: Török menedékjogot kapott magyar emigránsok rövid életrajzi összefoglalója)</i>	64
Bogár Judit: <i>Eleink bölcsészete (Magyarországi gondolkodók 18. század: Bölcsészettudományok I., szerk. Tüskés Gábor)</i>	66
<i>Lapszemle (Bíró Gergely szerk.)</i>	68
<i>Szerzőink</i>	70

Köszönetet mondunk a Márai Sándor Kulturális Közalapítványnak, hogy támogatta az emlékszám megjelenését. Köszönjük az Egyetemi Könyvtár igazgatójának és munkatársainak, az egri Főszékesegyházi Könyvtár igazgatójának, valamint az Országos Széchényi Könyvtár Zeneműtára vezetőjének, hogy az emlékszám képanyagát rendelkezésünkre bocsájtották.

Képjegyzék

3. oldal: Beszédes Kálmán: <i>Csengelköj (Bosporus)</i>	47. oldal: Beszédes Kálmán: <i>Panagia Revmatokrátira Rodosztóban, hol gr Bercsényi, gr. Eszterházy és Sibrik sírkövei léteznek</i>
6. oldal: Beszédes Kálmán: <i>A magyarok utcája – 1892. oct. 5.</i>	48. oldal: Beszédes Kálmán: <i>Lent Rm gör. templ. Bercsényi, Eszterházi és Sibrik sírjával</i>
9. oldal: Beszédes Kálmán: <i>„A madzsar csesme vidéke” – 1892. oct. 6.</i>	49. oldal: Beszédes Kálmán: <i>Bercsényi háza – 1891. december 31.</i>
10. oldal: Beszédes Kálmán: <i>Moda – Kadiköj, Stambul</i>	52. oldal: Beszédes Kálmán: <i>„Fregmali” utca II-ik Rákóczi Ferenc palotája Rodosztóban</i>
11. oldal: Beszédes Kálmán: <i>Pestemalcsi utca 1891. dec. 10.</i>	53. oldal: Beszédes Kálmán: <i>Rákóczi kútja Rodosztónál – 1892. oct. 1.</i>
12. oldal: Beszédes Kálmán: <i>Panagia Revmatokria. Rodosztó, 1891. nov. 16.</i>	59. oldal: Erkel Ferenc: <i>Emléklül Liszt Ferenczre, Rákóczy indulója (Pest: Wagner, 1840, OSZK)</i>
14. oldal: Beszédes Kálmán: <i>A régi görög temető</i>	60. oldal: Hector Berlioz: <i>Rakoczy Marche Hongroise – zenekarra (szerzői kézirat, 1846, OSZK)</i>
17. oldal: Oláh Katalin: <i>Mikes Kelemen emléktáblája</i>	61. oldal: Liszt Ferenc: <i>Rakoczy Marsch – zongorára (szerzői kézirat, 1840, OSZK)</i>
20. oldal: Csizmadia Imre: <i>Törökországi levelek</i>	63. oldal: Beszédes Kálmán: <i>Rodosto, Rákóczi palotájától nézve</i>
25. oldal: <i>Törökországi levelek (szerzői kézirat, Főszékesegyházi Könyvtár, Eger)</i>	
29. oldal: <i>Az iffiaknak kalauza (szerzői kézirat, Egyetemi Könyvtár)</i>	
39. oldal: Beck Ö. Fülöp: <i>Mikes Kelemen</i>	